

Folyóiratszemle

Brauner-Otto, S. R.:

Attitűdök a gyermekekkel és a termékenységszabályozással kapcsolatban

(Attitudes about Children and Fertility Limitation Behavior.) – *Population Research and Policy Review*. 2013. Vol. 32. No. 1. pp. 1–24.

A szerző a termékenység gazdasági megközelítéseire, a társadalmi változással foglalkozó szociológiai elméletekre, valamint szociálpszichológiai teóriákra alapozva arra keresi a választ, hogy a gyermekekhez és a fogamzásgátló módszer használatához fűződő attitűdök kapcsolatban állnak-e a termékenységi magatartással. A Nepálban, Chitwan völgyében végrehajtott családokra fókuszáló felmérés eredményeit felhasználva, a cikk empirikus bizonyítékkal szolgál arra, hogy e két tényező a termékenység alakulására hatást gyakorol.

Nepálban az 1996-os adatfelvételt – amely a mintába került 15–59 év közötti házaspárokra terjedt ki – a fogamzásgátlással kapcsolatos paneladatok havi rendszerességű gyűjtése követte. Nepál egyedülálló helyzetét mi sem példázza jobban, mint az, hogy bár a teljes termékenységi arányszám 1960 és 2010 között mintegy felére csökkent, a termékenység továbbra is magas, 2010-ben 2,95 volt. További sajátossága az, hogy az első gyermek születésére a házasságkötést követően szinte azonnal sor kerül, és a termékenység fogamzásgátlóval történő szabályozása egészen a közelmúltig nem létezett. A kutatás alanyai azok az 1996-ban 15–44 éves nők voltak ($n = 943$), akik az adatgyűjtés időszakában házasságban éltek, és

az 1996-os felmérést megelőzően nem használtak fogamzásgátló módszert.

A tanulmány részletezi azt is, hogy a főbb vizsgálati szempontok – mint a termékenység szabályozásának, illetve a gyermekekkel és a fogamzásgátlással kapcsolatos attitűdök – mérésére milyen módon került sor. Ahhoz, hogy a termékenység szabályozásának folyamata közelebbi megvilágításba kerüljön, a szerző az első fogamzásgátló módszer használatának időzítését helyezte előtérbe. A gyermekekkel kapcsolatban három kérdést tett fel. Az első a kérdezettek nagycsalád iránti motivációját, míg a második a gyermekek pénzzel és kapcsolatokkal szembeni relatív fontosságát, a harmadik pedig a gyermekek iránti vágy vallási jellegű motivációját tudakolta. A fogamzásgátláshoz, a fogamzásgátló használatához való hozzáállás vizsgálata két szempont szerint valósult meg. Az első a fogamzásgátlás vallásos életmóddal való szembenállását kutatta a „Bűnösnek tartod magad, ha fogamzásgátlót használsz?” kérdés segítségével. A második az előzővel ellentétben a fogamzásgátló alkalmazásának nem vallási jellegű indíttatását szerette volna tudni, tehát azt, hogy mindenkinek fogamzásgátlót kellene-e használni, illetve felmerül-e a családtervezés lehetősége.

A kutatás részét képezték olyan individuális és közösségi szintű kontrolltényezők, amelyek az attitűdök és magatartások alakulásában esetlegesen szerepet játszhatnak. A kérdezettek gyermekkori tapasztalatainak mérésére létrehozott index olyan dichotóm változókat tartalmazott, amelyek a kérdezett 12 éves kora előtti oktatási, kulturális és családi életének feltárását tették lehetővé. Ugyancsak az elemzés része volt

annak a közösségnek a vizsgálata, ahol a válaszadó az említett életkort megelőzően lakott. A vágyott gyermekszám iránti érdeklődés, valamint négy születési kohorsz¹ megkülönböztetése további viszonyítási pontot jelentett.

Az eredmények empirikusan igazolták, hogy a gyermekvállalás és a fogamzásgátlás lelki terhei kapcsolatban állnak a termékenység alakulásával. A kutató úgy találta, hogy a nők gyermekekről és fogamzásgátlásról alkotott véleménye jelentősen befolyásolja a fogamzásgátló későbbi használatát termékenységszabályozás céljából. Sőt, a gyermekekre vonatkozó attitűdök a fogamzásgátlással szembeni hozzáállást is nagyban meghatározzák. Bár számos, a fogamzásgátló használatával foglalkozó kutatás fókuszál a növekvő ismeretre, a tudatosságra és a fogamzásgátlás elfogadására, ezek az eredmények magukban foglalnak olyan hasonló viselkedésbeli változásokat, amelyek más attitűdökben is módosulásokat eredményezhetnek.

A tanulmány rámutatott arra is, hogy a fogamzásgátló módszer használatával, a gyermekvállalással, valamint a családdal kapcsolatban hozott döntéseinket számos tényező befolyásolja. Mind a politika területén dolgozóknak, mind a politikai programok előkészítőinek fontos alapul szolgálhatna a dolgozatnak az a megállapítása, miszerint a magatartásban megfigyelt változások az attitűdökben végbement átalakulás eredményei is lehetnek. A vizsgált viszonyulások nemcsak az egyéni döntéshozatali folyamatokról közöltek miatt relevánsak, hanem azért is, amit a társadalmi változások folyamatáról fednek fel.

Rövid Irén,

a Központi Statisztikai Hivatal fogalmazója,
a Pécsi Tudományegyetem PhD-hallgatója
E-mail: Iren.Rovid@ksh.hu

¹ A szerző a következő négy születési kohorszt vizsgálta: 1981–1977, 1976–1972, 1971–1967, 1966–1952. Az 1996-ban végzett felmérés idején a 15–19 évesek képezték a referenciacsoportot.

Oberhofer, H.:

Ausztria exportgazdaságának versenyképessége, a kis- és közepes vállalatok szerepe

(Die Wettbewerbsfähigkeit der österreichischen Exportwirtschaft: Die Rolle der KMUs.) – *Forschungsschwerpunkt Internationale Wirtschaft*. Policy Brief Nr. 25. Dezember 2014. pp. 1–8.

A szerző nemzetközi összehasonlítás keretében elemzi Ausztria 2010. évi exportjának adatait és ezen belül a mikro- és a kisvállalatok súlyát. A választott év kivitele a bruttó hazai termék 2013. évi folyó áras értékének mintegy 57 százaléka (folyó áron 180 milliárd euró), az Európai Unió többi tagállamának 2010. évi részesedése 69 százalék. Az elemzés adatforrása az Eurostat ún. TEC-adatbázisa¹, ez a tagállamok gazdasági egységei szerint tartalmazza a külkereskedelmi forgalom mikro-adatait.

A TEC az Európai Unió tagállamaiból 25 adatait részletezi, ezekből a cikk a következő nagyságkategóriákat mutatja be: a mikro- (legfeljebb 9 fős) és a kisvállalatok (10–49 fős) mellett a közepes (50–249 fős), valamint az ennél nagyobb (legalább 250 fős) vállalatok. Ausztria Európai Közösségen belüli kivitele 2010-ben összesen 82 milliárd euró, a két kisebb méretkategóriájú vállalkozásainak részesedése 16,9, illetve 11,3 százalék volt. Viszonyításképpen a németországi vállalatok összesen 571 milliárd euró értékű exportja irányult 2010-ben más uniós tagállamba, ebből 6,4, illetve 10,5 százalék a mikro- és kisvállalatok részesedése.

A tanulmány az ír és a belga adatsorok nélkül közli a mutatósorozatokat, és minden tagállam esetén az említett négy nagyságkategóriára adja meg az export 2010. évi érték- és

¹ TEC (trade by enterprise characteristics): a vállalatok külkereskedelmi jellemzői.